

De Tegentijd

Nieuwsbrief Brussels Brecht-Eislerkoor december 2008

Zaterdag 20 december 2008
Beursschouwburg Brussel
Samedi 20 décembre 2008

Zingend partij kiezen!

Wat doet ons bewegen?
Colloquium, tentoonstelling
receptie en Grand Café Chantant
Colloque, exposition
réception et Grand Café Chantant

BRUSSELS BRECHT EISLER KOOR
30 jaar

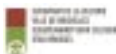
extra-editie met programma 30 jaar

inhoud:

koorgeschiedenis,
discussietekst colloquium,
resultaten korenbevraging,
programma colloquium en
Grand Café Chantant
achtergrond ...

Met steun van de
Vlaamse overheid

VLAAMSE
GEMEENSCHAPSCOMMISSIE
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

VLAAMSE
GEMEENS
CHAPSCO
MMISSIE

*Het Brussels
Brecht-
Eislerkoor is
jarig en tracteert
zichzelf op een
Colloquium.
Een colloquium?
Ja, een groot.
Met prominente
sprekers en mo-
deratoren. En
een Grand
Café Chantant
bovenop met
spetterende acts
van bevriende
artiesten.
Zien jullie het
niet wat groot?
Nee, met onze
30 jaren zijn we
er nu immers
groot genoeg
voor.
Vergt dat niet te
veel werk? En
wat moet dat al-
lemaal kosten?
Ssst! Voor niets
gaat alleen de
zon op!
(Scène uit een
vergadering van
de werkgroep
30-jarig bestaan)*

Dertig jaar ! Tegen de stroom.

In het begin was het woord, en het woord werd lied, en het lied werd protest. Eigenlijk begint alles bij Confucius die zei : Om de bron te bereiken moet je tegen de stroom zwemmen. Toen het koor begon te ageren (we houden van dat woord, hoewel sommigen het wat aftands vinden), werd er veel verwezen naar Mao. En van Mao naar Confucius is het maar een sprongetje - achteruit. Dus is het niet onlogisch te denken dat het groepje mensen dat in 1978 met het Koor startte, ook de bedoeling had tegen de stroom in te gaan liever dan zich te laten mee dobberen op een of andere Yangtse die lui voortkabbelde in een landschap van conformisme en moedeloosheid.

De TEGENwoorden waren dan ook legio : tegenmaat, tegen het spook, tegen tijd en tegenstrijd, Gegen den Krieg, tegencultuur. Maar daarTEGENover stond ook het hunkeren naar solidariteit, gelijkheid, rechtvaardigheid. En de liefde voor muziek en literatuur die ontsnappen aan de commercie.

Dertig jaar koor, dat betekent ook een hele resem jarigen : 4 dirigenten, 5 pianisten, 225 koorleden. Al die zingende, musicerende, dirigerende mensen bijeen, wat een groep zou dat zijn om alle “oude vormen en gedachten” te verjagen !

Dertig jaar, dat zijn honderden vergaderingen van stuurgroep Ploeg, van artistieke en andere werkgroepen. Onvergetelijke, zonnige, doorregende, plezante, vermoeiende en de jongste jaren ook natuurvriendelijke koorweek-ends. Betogingen tegen de wapenwedloop en de kernkoppen, tegen dictatuur, tegen de zure regen en de verzuring, tegen de inval in Irak, de oorlog in Afghanistan, voor een sociaal Europa : hoe dikwijls stonden we niet op een strategische plek – liefst met de “camion” van ons Hasselts Zusterkoor – de voorbij stappende menigte moed in te zingen. Vele mensen bleven graag even staan om de meest populaire strijdlieden mee te zingen.

In die dertig jaren viel er soms eens een harde noot te kraken, klonk er af en toe een valse noot – onze fameuze dissonantie. Uit de catechismus van het koor : Waarom zijn onze liederen soms dissonant ? – Omdat ook de wereld dissonant is. Ja, er werd wel eens gekibbel en bedreigd met afscheuring. En blijkbaar kwam het door de band telkens tot een verzoening, vermits we doorgaan, al zo’n 30 jaar.

Het Brussels Brecht-Eislerkoor (liefkozend bébek genoemd), een groepje mensen dat zingt en beweegt. “Wat zingen jullie hard”, zei een tijdje geleden een accordeonist geschrokken, toen hij ons voor het eerst hoorde. En hij was niet de enige die dat vond. Toegegeven, we zingen “overtuigend luid”. Maar daarnaast oefenen we ijverig om ook pianissimo (ppp, zegt onze dirigente) te zingen, en flüsternd zingen zoals in het lied Die Moldau hebben we ook al onder de knie. We zingen hard, maar eigenlijk zijn we vriendelijke mensen, vriendelijk voor elkaar, vriendelijk voor anderen waar ook ter wereld, tot in de verste hoekjes van dit land (Red de solidariteit, denken we).

Breng maar hier, die dertig kaarsjes, die blazen we met zijn allen in één ademtocht uit.

De redactie van Tegen tijd

Wat doet ons bewegen ? Thematekst

De oprichting van het Brussels Brecht-Eisler koor dateert van een periode waarin linkse maatschappijkritiek, zo niet de norm, dan toch een algemeen erkende en aanvaarde plaats kreeg binnen het brede maatschappelijke en culturele gebeuren. Het was ook een periode waarin een groot deel van de bevolking nog zijn ontspanning zocht in gemeenschappelijk verband.

Deze politieke en sociologische realiteit is in dertig jaar ingrijpend veranderd. De legitimiteit van een linkse en/of progressieve maatschappijkritiek is vanaf de jaren '80 stelselmatig in vraag gesteld. De vanzelfsprekendheid waarmee vroeger maatschappijkritiek werd aanvaard als onderdeel van het maatschappelijk debat lijkt volledig te zijn omgeslagen. Fundamentele systeemkritiek wordt beschouwd als marginaal en (te) tegendraads of (te) idealistisch. Ook binnen de brede linkse beweging is fundamentele systeemkritiek (na de val van de muur) in het verdomhoekje geraakt. De transformatie van sociaal-democratische partijen tot links-liberale kiesverenigingen die zich opwerpen als goede beheerders van het vrijemarktsysteem is in dit opzicht tekenend.

Door deze veranderingen stelt zich uiteraard de vraag in hoeverre een geëngageerde samenzangkunst nog van deze tijd is. Om deze vraag in perspectief te plaatsen en relevant te maken voor het BBEK komen volgende drie thema's aan bod

Waarom nog in de traditie van Brecht-Eisler zingen?

Brecht en Eisler schreven tekst en muziek voor een arbeidersbeweging, die in een welbepaald socio-economisch en politiek klimaat strijd leverde tegen schrijnend sociaal en politiek onrecht. De teksten kregen op die manier een expliciete politieke boodschap en functie. Brecht en Eisler maakten geen kunst

(uitsluitend) met het doel onze sentimenten te bespelen, maar wel om ons aan te zetten tot nadenken over de oorzaak van onrecht en hoe er iets aan te doen (episch theater en leerstukken). Los van de merites van deze aanpak, stelt zich de vraag in hoeverre dergelijke methodiek nog van deze tijd is. De extreme klassentegenstellingen uit de eerste helft van de twintigste eeuw (in het Westen althans) zijn verdwenen. Ook binnen de politiek zelf lijken de fundamentele tegenstellingen te zijn opgeborgen, nu alle grote politieke stromingen convergeren naar het centrum. Is dergelijke kunst, die de toeschouwer/deelnemer geen geromantiseerde wereld voorspiegelt, maar aanzet tot nadenken niet eerder contra-productief? Is kunst die in idealistische termen over de mens en zijn wereld handelt niet beter, leuker en inspirerender dan kunst die strijd en tegenstellingen centraal stelt? Of is er nog plaats voor de erfenissen van Brecht en Eisler? En wie zijn dat dan? En in hoeverre actualiseren zij de erfenis van Brecht en Eisler?

“Voor wie zingen we?” of “De straat op of de schouwburg in?” De politiek van het zingen

Wie eenmaal beslist heeft te willen zingen voor verandering, moet nog beslissen over de plaats waar en het publiek waarvoor er dan gezongen wordt. Tot voor kort was de straat dé plek om een politiek-artistische boodschap te verkondigen. Op straat treed je immers iedere potentieel geïnteresseerde tegemoet. Maar ... is de laatste twintig jaar het straatbeeld niet zodanig grondig veranderd dat aandacht trekken (en vasthouden) op straat onmogelijk wordt? Is de publieke ruimte niet op zo'n manier bezet en ingericht (reclame, verkeer, architectuur,...) dat het vertellen van een politiek verhaal op straat een onmogelijkheid is geworden? Dreigt het straatoptreden zo niet te vervagen tot het zoveelste retro achtergrondgeluid waaraan geen aandacht wordt

besteed? Misschien is zingen in de schouwburg toch niet zo een slecht idee? Maar beperk je hierdoor niet te veel het publiek dat je bereikt? Bereik je dan niet enkel de gelijkgestemden? Of moet een politiek koor zich in eerste instantie ingebed weten in een sociale en/of politieke beweging, waar het op natuurlijke wijze een breed publiek bereikt?

Onder de douche of in een koor? De kracht van samenzang

Zingen in een koor is per definitie samenzingen. Dit samen zingen is een uiting van een zekere vorm van verbondenheid. Een koor is per definitie ook een zangverband dat langer blijft bestaan dan één enkele productie. Heeft dergelijk koorconcept nog toekomst? Botst dergelijk koorconcept niet met de sociologische realiteit waarin mensen zich kortstondig voor één project engageren? Of bewijst het bestaan van een b(1)oeiend koorleven in Vlaanderen juist dat ondanks de individualisering mensen blijven geloven in de kracht van samen iets vorm te geven. Ook als blijkt dat koren nog altijd een toekomst hebben, stelt zich de vraag of een koor (zoals BBK) het gepaste medium is om een protestdynamiek uit te dragen? Of toont het feit dat de hedendaagse protestmuziek vooral gebracht wordt door kleine groepen muzikanten uit de popmuziek juist aan dat een koor niet meer het gepaste medium is om maatschappelijk protest te uiten? Kan een strijkkoor nog meer zijn dan een plek waar gelijkgezinden elkaar ontmoeten om samen (als een vorm van erfgoedbescherming) de protestmuziek uit het verleden te redden van de vergetelheid? Of heeft een strijkkoor ook vandaag nog een politiek-artistische rol te spelen?

Karim Zahidi

Koorgeritsel is er voor al uw berichten aan de wereld in het algemeen en aan de koormedemens in het bijzonder

**De Morgen en BBEK :
één strijd, één front (ooit)**

Op maandag 1 december 2008 vierde de krant 'De Morgen', net zoals wij vandaag, zijn 30-jarig jubileum.

Het BBEK zong twee maal voor deze krant:

23/01/1987 Nootzaak werd dan als
benefiet-concert gebracht voor
Westhoek voor De Morgen in Ieper.

25/01/1991 : 'De Morgen' concert (met
debat) in 'De Maalbeek', Elsene.

Franciscus of Charles

In een droom wandelde ik door de heuvels
van Assisi en kreeg een (on-goddelijke)
ingeving : "Dieu est le seul être qui, pour
régner, n'ait pas besoin d'exister. "
Charles Baudelaire.

Opwarming voor The Shouting Fence

We hadden er al lang naar uitgekeken, de eerste repetitie voor onze nieuwe productie. Koor&Stem had ons namelijk uitgenodigd om een soort workshop te organiseren tijdens de Hasseltse stART-dag (heeft iets te maken met amateurkunsten) op 15 november 2008. We kwamen netjes op tijd om de ruimte aan te passen aan onze repetitie, toen bleek dat er eerst een Oezbeeks-Braziliaans-Nepalees-etc. modedefilé precies op dezelfde plaats gepland was. Dus kozen we geduldig wat misschien onze nieuwe plunje zou worden voor een volgend optreden. Intussen sloofde Lieve en een paar helpers zich af om Ruths meegebrachte beamer te installeren : de teksten van de liederen zouden immers geprojecteerd worden. Met veel stress en hardnekkigheid slaagden ze er toch in. L(i)eve de technologie ! Terecht zijn er heel wat koorleden die het benauwd krijgen als het B-woord valt. De repetitie met meer dan honderd zangers en drie verschillende dirigenten gaf iedereen een goed gevoel, wat toch het belangrijkste is. De Franstalige zangers leerden dat "éénentwintig" gewoon "vingt-et-un" betekent, de Nederlandstaligen dan weer dat "cinquantete-sept" voor "zevenenvijftig" stond. Maar over de uitspraak van het Arabisch zijn we het nog niet eens geworden. We proefden van de exotische hapjes die achteraf werden geserveerd en hebben honger naar meer zang en lekkers!

Balans

(Aan het woord is Jan Rispens, ex-dirigent van het koor en spreker op het colloquium)

Het Brussels Brecht-Eislerkoor heeft gedurende zeker 10 jaar voor een groot deel mijn leven beheerst. In de eerste plaats artistiek. Sinds mijn prille jeugd heb ik een grote voorliefde gekoesterd voor de menselijke stem en dat is ook nu nog het geval. Ik ben daarin niet selectief, ik houd van jazz-zang, van klassiek geschoolde stemmen, zelfs rauwe acteursstemmen of stemmen van popzangers kunnen mij in vervoering brengen. Ik heb mij dan ook altijd uitstekend in mijn artistieke vel gevoeld wanneer ik het B-B.E.K mocht dirigeren,. In mijn herinnering associeer ik dat in de eerste plaats aan auditief (en emotioneel) genot.

Verder was het koor voor mij een onvoorstelbaar goede leerschool. Organiseren, plannen op korte en lange termijn, luisteren naar allerlei opinies en er ook in de praktijk rekening mee houden, het felle discussiëren, heel dat uiterst levendige, gepassioneerde, grappige, boeiende koorleven, het heeft mij zonder twijfel optimaal voorbereid op het uitoefenen van de functies die daarna op mijn weg gekomen zijn en waarvan nu langzamerhand het einde in zicht komt.

Tot mijn verrassing merk ik dat ik het politiek engagement pas op de derde plaats vermeld. Toch meer “expert” dan “rood” ? Ik herinner mij hoe intens ik toen met die denkkaders bezig was. Later ben ik langzamerhand beginnen beseffen dat sommige van die concepten toch wel erg theoretisch waren en kort door de bocht. Hoewel de verontwaardiging omwille van onrecht zeker niet verdwenen is. Waarmee ik mezelf weer eens karakteriseer als een waardige exponent van de eeuwig weifelende middenklasse !

En bovenal : veel vriendschap. Kameraadschap. Schouder aan schouder voor beter presenteren, discussiëren, zingen, optreden. En in dat “liefdeskoor” ben ik beginnen optrekken met mijn huidige vrouw. En ben ik nu vader van een zingende dochter. Een positieve balans, zou ik zeggen ! *Jan Rispens, 6 december 2008*

Het Brussels Brecht-Eislerkoor gearcheveerd ?

In de nazomermaanden werd door een ploegje koorvrijwilligers ijverig gewerkt aan het klasseren van het zeer uitgebreide koorarchief. In de loop van de jaren was alles uit de ‘koorkast’ (tijd van de Pianofabriek nog), dossiers van Jan Rispens, Lieve, Marijke en Erica bij Erik ‘samen geslbt’. Alles vond inmiddels netjes zijn plaats in duidelijk geëtiketteerde archiefdozen. Wie er graag even in bladert, kan dat doen aan de tentoonstellingsstand op zaterdag 20 december 2008. Volgende rubrieken zijn voorzien :

- Verslagen Algemene Vergaderingen/Evaluatievergaderingen (incl. ledenlijsten), Bestuursvergaderingen/Stuurgroep/Ploeg/Bakken/ Dagelijks bestuur
- Verslagen werkgroepen
- Briefwisseling extern (subsidie, contracten, website, vzw, financieel)
- Briefwisseling intern (met koorleden en oud-koorleden)
- Koorgeschiedenis
- Partituren en liedteksten (op titel)
- Affiches
- Mediadragers
- Foto’s, indien niet horend bij producties
- Tegentijd (TT) en nieuwsbrieven koor
- Producties (alles wat specifiek met één productie te maken heeft, ging nog eens extra in het klasement van die productie)

Uiteindelijk hebben we nu een Hoofdarchief dat bij Erik kan geraadpleegd worden (en door hem zal aangevuld worden) én een dubbel en zelfs driedubbel archief. Beide laatste archieven gingen naar resp. Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis en AMVB, Archief en Museum voor het Vlaams leven te Brussel.

Alles wat overblijft wordt verdeeld.

Met dank aan al de ‘verzamelaars’ en bijzondere dank aan Cathy, Chris W., Erica, Katlijn, Lieve, Marijke, Magda, Mia, Monika, Rose voor het snuffelen en sorteren !

Erik

Een koorgeschiedenis in horten en enkele stoten

Heden en verleden van het koor, alles staat op de harde schijf

We zingen met zijn allen op straat, op een verhoogje of op de camion van die van Hasselt voor alweer een betoging, door weer en wind (Waarom zijn de weergoden niet met ons ? - Omdat de grote Weergod dood is, zei Nietzsche al). Uit een vredes-, vrouwen-, holebi-, fairtrade of pro-Palestinagroep komt iemand resoluut naar ons toe gestapt :

Bestaat dat nog, het Brecht-Eislerkoor, wordt ons gevraagd.

Ja, hoor, knikken we.

Ik heb in 1978 –1979 zelf meegedaan met De Moeder ...

Wie ben je ?

Ik ben

6

Slechts enkelen onder ons waren er zelf bij in die oertijden. Maar geen nood, we hebben de formidabele database van Erik M. die de computer net niet zelf heeft uitgevonden. Hoeveel mensen hebben ooit meegedaan met het Brecht-Eislerkoor ?

225 koorleden
4 dirigenten
5 pianisten
64 sopranen
73 alten
37 tenoren
41 bassen

En wat hebben al die stemmen al die tijd gezongen ? Ook daarover geeft de koor-database uitsluitsel :

Het is duidelijk dat we allemaal wereldverbeteraars zijn. Maar we hebben ook oog voor de zaken die het

persoonlijke raken met onze feestliederen, liefdesliederen, liederen die we zongen op een begrafenis. Verder zijn alle thema's vertegenwoordigd die onze maatschappij invulling geven : politiek, internationale relaties, armoede, emancipatie, verdraagzaamheid, het zoeken naar verbondenheid met individu's, groepen en be-

wegingen, natuur en milieu. Het geeft alleszins een idee van welke zaken ons beroeren. Het zijn de zaken die ons deden 'bewegen' en waarbij we niet nalieten in te spelen op de actualiteit.

Maatschappijverandering 110
Persoonlijke levenssfeer 58
Oorlog en vrede 48
Politiek (vnl. Buitenland) 37
Media en technologie 22
Werkloosheid, armoede 21
Racisme, fascisme 21
Emancipatie 9
Leefmilieu 5
Totaal 331

Wat doet ons bewegen ?

... is het thema van het colloquium naar aanleiding van 30 jaar BBK. Maar met dit initiatief is het koor niet aan zijn proefstuk toe. 21 maart 1992 organiseerden we een Nadenkdag. De aanleiding om die dag te organiseren was van een totaal andere orde. Begin jaren '90 zaten we met een serieuze dip qua koorbezetting. We waren gemiddeld nog met zo'n 13 per repetitie. Een groot verschil met vandaag (gemiddeld 35 zangers). We zijn toen niet bij de pakken blijven zitten, maar zijn vertrokken van de Nieuwe Wereldorde, een hersenspinsel van Bush sr. & C° die zo snel mogelijk het politieke vacuüm na de val van de Berlijnse muur en het uiteenvallen van het Oostblok wou opvullen. 's Ochtends hadden we bijdragen van Ludo Abicht en Herman Sabbe. Na de middag waren er workshops en als afsluiter een gesprek met mensen als Jan Rispens, Luc Mishalle, Mong Rosseel, onze eigen Lieve en Luk Cluysen van het Omroorkoor Hasselt. Het geheel werd in een Lange Mars gegoten door Fred Brouwers. Door mensen uit te nodigen die bezig zijn en blijven, hebben we energie geput om verder te doen, ondanks de geringe omvang van onze groep. Het heeft ons

Jan Rispens

Marc De Smet

een flinke voorraad zuurstof gegeven. We zijn nadien met de echte producties begonnen zoals met Im Paradisum, Dieren met een vreemde geur en zeer recent Vergeten straat en (B)recht voor de raap. De vroegere formule van de collage van liederen, waarbij we op een zeer manifeste manier uiting gaven aan onze ideeën en ons engagement, hebben we toen zo'n beetje verlaten.

We hebben ook ingespeeld op een andere evolutie : de multimediatoeepassing. Je kan alleen zingen of je kan zingen combineren met theater, video, live-art, enzovoort. Het interdisciplinaire werkt versterkend. De boodschap krijgt een ge-laagdheid, maar blijft in essentie dezelfde: zingen voor een betere wereld. Hopelijk geeft dit colloquium ook weer een schwung ...

7

TABLEAU D'HONNEUR

Alain, An, An, André, Andrea, Andrée, Anke, Ankie, Ann, Ann, Anne, Annemie, Annette, Annick, Anny, Antoinette, Arne, Barbara, Bart, Bart, Benedicte, Bernadette, Bieke, Bonn, Caroline, Caroline, Catherine, Cathy, Cecile, Cécile, Chantal, Chris, Chris, Chris, Chris, Claire, Colette, Corry, Cro, Cynthia, Daniele, Danny, Denise, Dick, Dirk, Dominique, Edgard, Edwin, Elfi, Elisabeth, Elke, Ellen, Els, Els, Els, Erica, Erik, Erik, Ernest, Erwin, Ferdinand, Filip, Fons, Françoise, Françoise, Françoise, Fransien, Fried, Geneviève, Genoveva, Georges, Gerard, Gerlinda, Geva, Gisela, Greet, Greta, Griet, Griet, Guus, Herman, Hilda, Hilde, Hilde, Hilde, Hilde, Hubert, Ielde, Inge, Ingrid, Ingrid, Isabelle, Isabelle, Ivan, Jacques, Jan, Jan, Jan, Jan, Jan, Jeanine, Jeroen, Johan, Johan, Johan, Johan, Johan, Jorge, Joris, Jos, Karel, Karen, Karim, Karim, Karin, Karina, Katherine, Kathleen, Katlijn, Kiek, Kris, Kris, Kris, Kristel, Laurent, Lea, Leen, Leo, Lief, Lieve, Lieve, Lieve, Lieve, Lieve, Lili, Liliane, Luc, Lucienne, Luk, Maarten, Magda, Marc, Marc, Marguerite, Marianne, Marianne, Marie-Françoise, Mariëlle, Marijke, Marijs, Mark, Marleen, Marthe, Martine, Maurice, Mia, Mia, Mia, Michel, Miek, Mieke, Mieke, Mirjam, Monica, Moniek, Monika, Monique, Monique, Myriam, Myriam, Myriam, Nathalie, Nele, Nele, Nimet, Nolle, Norbert, Paul, Paule, Peter, Phil, Philippe, Philippe, Rachel, Raf, Rebecca, Ria, Rik, Rita, Rita, Rose, Rudi, Ruth, Sabine, Sabine, Sabine, Sacha, Saskia, Serge, Servaas, Sophie, Teresa, Tia, Ties, Tim, Tin, Tine, Tineke, Toon, Trees, Trui, Vivienne, Walter, Walter, Walter, Walter, William, Willy, Wim, Wim waren korte of lange tijd bij het Brussels Brecht-Eislerkoor of zijn er vandaag de dag nog bij. Waarvoor onze dank !

1978 – 1998 : Vier op een rij

Er is al herhaaldelijk geprobeerd om de geschiedenis van het Brussels Brecht-Eislerkoor te schetsen. Uit die probeersels kiezen we er twee. Het eerste werd door Erik geschreven naar aanleiding van de 20ste verjaardag van het BBK. Erik was van bij het begin bij het koor, is er nog steeds één van de drijvende krachten van en bovendien is hij een weergaloze secretaris-archivaris. De tweede bijdrage is van Katlijn die al enkele jaren meedraait in het koor en in de Tegentijdredactie en als reporter-op-de-fiets haar inzichten in het koorleven doorgeeft aan de jonge generatie. Beginnen we met Eriks relaas uit 1998 :

25 juni 1978, een warme zomerse zondagavond. **Marc De Smet** staat bij de ingang van een nauwe poortje in de Brusselse Hoogstraat en verwelkomt de nieuwkomers. Het is de eerste repetitie van het Brecht-Eislerkoor in Brussel en ... nog niet de laatste.

Toon en teksten van wat we in de komende jaren zouden zingen, worden me van meet af aan duidelijk : Leer het eenvoudige, want voor wie de tijd gekomen is, is het nooit te laat ...

Marc De Smet is de oprichter van het ‘grote’ Brecht-Eislerkoor dat de cantate ‘De Moeder’ wil brengen met een Groot Gemengd Koor voor niet-professionele zangers. In Gent, Antwerpen en Brussel worden drie kernen gevormd waarvan Marc de repetities leidt. Streng en vakkundig dirigeert hij een 80-tal zangers naar ‘een productie met een artistiek niveau’.

In de *Vooruit* van 5 december 1978 wordt hij geïnterviewd door Freek Neirinx : “... *de opvoering (van ‘De Moeder’) is dan ook niet louter doel op zich. We hopen hiermee in Vlaanderen een eerste stap te zetten tot een volwaardige linkse muziekpraktijk op een behoorlijk niveau. Ik koester de stille hoop dat deze groep na een eerste project blijft bestaan ...*”

Het huidige BEK past wellicht niet helemaal in Marcs beeld. Die Brusselse telg wil niet alleen maar zingen en goed zingen, maar daarbij ook de politieke boodschap laten klinken. Zet dus zomaar een B voor zijn BEK en rekruteert uit de entourage van Muziek en Maatschappij ...

... **Jan Rispen**. ‘De Moeder’ is inmiddels een zestal keren opgevoerd, tijd om aan iets nieuws te beginnen, Het roer van de Staat. De repetities in Brussel worden aan Jan toevertrouwd. En Jan brengt nieuwe, hedendaagse muziek in het koor met Louis Andriessen, Cornelis De Bondt, Huub De Vriend. Jan vindt onze muzikale misstappen verschrikkelijk interessant ... Hij maakt er didactisch materiaal van. Zie je, wij zijn geen muzikale analfabeten, maar we zijn er gewoon ingeluisd door een verraderlijke tritonius of een slimme zet van de componist ...

In de jaren die volgen wordt het linkse engagement rondborstig maar niet zonder humor getoond. “Jan zal de naam van progressieve dirigenten (slaan steeds met de linkerhand de maat) en linkse componisten (schrijven op rode notenbalken) aan de stuurgroep doorgeven“ ...

De partituren liegen er niet om : Vietnam, Reagan-lied, De Bijl, Dwaze moeders. Moeilijke noten, woorden zo groot als een huis, we gooien ze eruit. Vooruit naar De Maatregel !

In een minutieus voorbereide marathonzitting wordt de keuze gemaakt tussen Een nieuwe collage en het leerstuk De Maatregel. Uitslag : we doen ze alle twee ! ... En onze twee volgende dirigenten komen eraan ... In de evaluatievergadering van het werkjaar ‘85 vraagt Jan formeel om met drie dirigenten te werken, namelijk hijzelf, Jan Aertssen en Lieve Franssen ...

Jan Aertssen : door Jan R. aangezocht als pianist voor Nootzaak. Wij krijgen een extra muzi-

Jan Aertssens

Lieve Franssen

kale inbreng met een ragtime er bovenop. Wanneer alweer een nieuwe productie zich aandient, laat Jan R. de dirigentenplek voor Jan A.

Steunend op zijn maatslag leren wij hinken in Het lied van de uiteenlopende gedachte. Meer nog, onder zijn zwaaiende arm gaat het koor bewegen. Er dreigt een artistiek schisma tussen 'bewegers en niet-bewegers'. Maar we denken erover na en sluiten de rangen. Jubilate !

Lieve Franssen heeft vanaf de eerste tot de laatste regel deze koorgeschiedenis meegeschreven. Een koorlid dat dirigente werd, een dirigente die nog koorlid is. Werkzame kracht in zoveel koororganen : 'overlegcomité', 'bestuursvergadering', 'stuurgroep', 'artistieke werkgroep', werkgroep 'het gebeurt' (wat die wou, is nooit gebeurd) , 'Haddok' ('ad hoc'-werkgroep), 'Bakken' (moest ervoor zorgen dat alles 'gebakken' was), 'Troïka', Ploeg, ...

De Maatregel is Lieves eerste grote inzet als dirigente voor een volledig programma. Een leerstuk ! Onder haar leiding geniet het koor het voorrecht van een zeer boeiende samenwerking met regisseur Rudi Van Vlaenderen. Wan-

neer Jan R. ons definitief goede vaart toewenst, neemt Lieve de muzikale leiding van het koor op zich.

De tijden zijn inmiddels wel behoorlijk veranderd. Wat zullen we Zingen in de nieuwe wereldorde ? Vermits de revolutie toch niet voor morgen is, kunnen we ons aangenaam en nuttig bezighouden met goede muziek en die hoeft niet per se van Eisler te zijn. Monteverdi, Distler en Bach komen ons repertoire verrijken. Im Paradisum laat wat op zich wachten, maar we krijgen dan ook een zeer origineel stuk. Met het BBEK in burgerpak !

Die 4 memorabele opnamedagen voor de koor-CD Dwarsbalken waarop onder Jan Rispen's leiding na een intense periode van instuderen een 100-tal stemmen (naast BBEK, het Gents Brecht-Eislerkoor, het Omroerkoor, Overhoop en Warempel) voor het nageslacht werden bewaard ...

Erik Archivaris

Colloquium 'Wat doet ons bewegen?'

met muzikale omlijsting door het Brussels Brecht-Eislerkoor

gespreksleider : Wim Kennis en Karim Zahidi

benodigdheden : 4 tafels, 8 stoelen, 2 spreekstoelen, versterking/micro's, naamkaarten

14.30 uur welkom door Sabine Verlinden, voorzitter

14:40: 'Liturgie vom Hauch', Bertolt Brecht / Hanns Eisler, voorafgegaan door een literaire toelichting van de inhoud

Thema 1: Hoe hedendaags is Bertolt Brecht ?
Waarom Brecht en Eisler vandaag nog zingen of op een podium brengen ? Kan het Brecht-Eislerrepertoire nog mensen aanspreken ?

Sprekers : Ruud Gielens (regisseur van KVS) en Marianne van Kerkhoven (dramaturge van het Kaaitheater)

15:45 'Stop the War', Frederic Rzewski

Moet een strijd- of solidariteitskoor de straat op ? Voor wie zingen, en hoe ? Met welke liederen ?

Sprekers : Mon Rosseel (Vuile Mong) en Lieve Franssen (Brussels Brecht-Eislerkoor)

16:35 Achterklap van Geert van Istendael en 'Solidariteitslied'

16:45 Pauze (koffie, thee en water gratis ter beschikking)

17:00 'Advance Democracy' (Benjamin Britten)

Presentatie resultaten korenrondvraag (Kris Vanhoeck)

Podiumdiscussie : strijd-en solidariteitskoren in de toekomst, de plaats van koren in het algemeen cultuurbeleid vandaag

Sprekers: Jan Rispens (directeur muziekconservatorium Gent) en Koen de Meulder (directeur Koor en Stem)

17u55 Achterklap van Geert van Istendael en 'Ons koor zwijgt niet' Geert van Istendael/ Hanns Eisler

18u10 tot 20 uur: feestelijke receptie en "walking diner"

drank aan democratische prijzen
tentoonstelling 30 jaar Brussels Brecht-Eislerkoor : tijdsband, powerpoint, compilatie van producties ...

Vital Scraenen heeft drie keer als regisseur met het koor gewerkt.

Chris Carlier componeerde de muziek voor 'Vergeten Straat' en is componist/ dirigent van Café Marché

Guido Schiffer componeerde muziek voor In Paradisum, Mensenzee en is dirigent / componist van Café Marché

Pol Seghers heeft talrijke klankopnames met het koor gerealiseerd en speelt in het ensemble Tabernack

Grand Café Chantant: 'Zingend partij kiezen!'

We nodigden artiesten met wie het Brussels Brecht-Eislerkoor in de loop van de afgelopen 30 jaar heeft samengewerkt uit voor het Café Chantant 's avonds. In een regie van Vital Schraenen zullen ze met hun engagement in het Beurscafé zingend partij kiezen. De avond eindigt met een Lied voor groot koor 'Ons Koor zwijgt niet!'

Met Patricia Beysens hebben we vaker op podium gestaan.

Luc Mishalle heeft voor 'Brecht voor de raap' muzikale vernieuwing gebracht

Elvis Peeters schreef de tekst voor 'Mensenzee'

Lieve d'Haese is de vaste pianiste van het koor

- 19u50 Cafe Marché met eigen composities / Vital Schraenen: Brussel, een oerwoud
- 20u00 verwelkoming en verrassing
- 20u10 Cafe Marché / Lieve D'Haese, pianostukken van Hanns Eisler, muzikaal portret van B. Brecht
- 20u30 Voix de Garennes : Italiaanse liederen (l'altro giorno andando in Francia, Apennese, Chioggia, A. Montasola, Addio Moretton) / Tanar Catalpinar (Turkse improvisatie op de saz) / Voix de Garennes
- 21u00 Patricia Beysens en pianist Frank Vercruysse (Das Lied vom Wasserrad, Lied vom achten Elephanten, Lied vom kleinen Wind, kleines Lied) / Machteld Timmermans (Tekstfragment 'Mensenzee')
- 21u30 AWSA-be (Arabische liederen over immigratie, armoede en strijd - Ya rayih (Alg.) Telaar ya mahla nourha et el hiwa di (Egy), Nassam alayna lhawa (Lib), Montasiba Iqama (Pal/Lib) / Luc Mishalle : Sax solo
- 22u00 Tabernack Jazz impro / Elvis Peeters (eigen werk, tekst)
- 22u20 BBEK en Omroerkoor Hasselt : "Ons koor zwijgt niet" van Hanns Eisler op tekst van Geert Van Istendael
- 22U30 Slotwoord !

Tanar Catalpinar werkte mee aan 'Mensenzee', een hommage aan Nazim Hikmet

Ook Machteld Timmermans heeft een cruciale rol gespeeld in 'Mensenzee'.

Met het Omroerkoor Hasselt heeft het koor een zeer lange traditie van samenwerking en samenhang.

Les Voix de Garennes is een Brussels koor dat net zoals het Arabisch vrouwenkoor AWSA-be meewerkt aan de volgende grote productie : The Shouting Fence, over de muur in Palestina met meer dan 300 zangers

Solidariteitskoorleven in Vlaanderen en Brussel

Het Brussels Brecht-Eislerkoor speelt al enkele jaren met de idee om gelijkgezinde koren samen te brengen en samenwerking en uitwisseling te bevorderen. Zelf het initiatief nemen om iets als een federatie uit de grond te stampen zagen we als klein koor dat volledig op vrijwilligers draait, niet zitten. Vandaar de idee om Koor&Stem te vragen om als gesubsidieerde koorfederatie die taak op zich te nemen. Koor&Stem startte met een lijst van solidariteits- en protestkoren en organiseerde voor het eerst ook een workshop voor solidariteitskoren.

12

Toen we in het voorjaar begonnen met de viering van 30 jaar BBK te plannen, namen we contact op met K&S. Er bleken 11 koren op de speciale lijst te staan. Zo rees de idee om een rondvraag te organiseren bij strijd- en solidariteitskoren in Vlaanderen en te peilen naar hun verwachtingen ten aanzien van Koor&Stem.

Er bleek nergens een lijst van “geëngageerde” koren te bestaan. En welke koren schrijf je dan aan? We zijn als volgt te werk gegaan. We hebben op drie manieren naar koren gezocht:

* in google hebben we als zoektermen straat-, protest-, strijd-, actie-, solidariteits-, wereld- en socialistisch koor ingegeven

* we bekeken de links naar andere koren op de websites van bekende koren

* we vroegen alle gecontacteerde koren of ze nog andere koren kenden

Zo kregen we een hele lijst koren bij elkaar. Maar niet alle aangeschreven koren bleken zich

A) Identificatie: Welke koren hebben meegedaan?

De koren staan hieronder in de volgorde dat we hun antwoorden toegestuurd kregen:

1. Doediet (Turnhout)
2. JOIN (staat voor : JOngeren-INitiatief Wachtebeke)
3. Wak maar proper (WMP) (Diksmuide)
4. Flagrant (Menen)
5. Weerbots (Moerbeke-Waas)
6. WOSHkoor, zang- en muziekgroep (Heist o/d Berg)
7. Sapukay (Merelbeke)
8. Amakuriki (Bree)
9. Vamos pra Lutar (VPL) (Moorslede)
10. Solidariteitskoor Pati Pati (Leuven)
11. Kontrarie (Herent)
12. Abadabukileyo (Wetteren)
13. De Ram, Socialistisch Zangkoor (Antwerpen)
14. Kwimba (Gent)
15. Frappant (Antwerpen)
16. Randzoen (Mortsel)
17. Solied (Brugge)
18. Regenboogkoor (Kapellen)
19. Caminhando (Leuven)
20. Boboto (Mechelen)
21. Amahoro (Antwerpen)
22. Kantikune (Hasselt)
23. Karibu (Gent)
24. Langenasem (Brasschaat)
25. Keerweerom (Hoegaarden)
26. Omroerkoor (Hasselt)
27. El Mundo - Lo (Lovendegem)
28. Hei Pasoep (Antwerpen)
29. Banelikia (Afrikaans kinderkoor Antwerpen)
30. Brussels Brecht-Eislerkoor

thuis te voelen in een “strijd- en solidariteitsclub”. Een repertoire zingen van solidariteits- en wereldliederen is nog niet hetzelfde als je koor een solidariteitskoor noemen. Er is ook een groep van “echte” wereldkoren (bv. een congoles koor, een filippijns koor, een russisch koor, ...) die zich niet echt verbonden voelen met “vlaamse” wereldkoren, hoewel er onderling wel naar elkaar verwezen wordt. En anderzijds wordt het gote strijdlieparenrepertoire van Eisler, Weill, Dessa, Sjostakovitsj (en vele andere grote componisten die geëngageerde liederen schreven) door veel meer koren gezongen dan enkel door “strijdkoren”.

Uiteindelijk bleven van de grote groep koren die we via onze drie zoekcriteria gevonden hadden, **45 koren** over. Daarvan vielen er 2 af, omdat ze enkel voor gelegenheidsprojecten of -concerten tot stand kwamen, en 6 omdat ze in het recente verleden hun werking hadden stopgezet. Blevens over : 37, wat voor ons vlaamse landje toch een mooi aantal is. *Van die 37 vulden er 30 de rondvraag in.*

De koren zijn mooi verdeeld over de Vlaamse **Provincies** : Antwerpen 11 ; Oost-Vlaanderen 7 ; Vlaams-Brabant 4 ; West-Vlaanderen 4 ; Limburg 3 ; Brussel 1.

Alle koren hebben een **dirigent**, sommige zelfs twee of drie.

De volgende vraag ging over **de noemer** waaronder de koren zich willen scharen. Er waren 7 mogelijkheden en elk koor kon zoveel keuzes maken als gewenst : solidariteitskoor 24 ; wereldkoor 13 ; strijdkoor 10 ; protestkoor 5 ; straatkoor 4 ; actiekoor 4 ; socialistisch koor 1. Als we kijken naar de koren die slechts één keuze maakten, geeft dat solidariteitskoor 10 ; wereldkoor 3 ; strijdkoor 2.

Conclusie : alle koren kunnen zich vinden onder de noemer “solidariteits-, wereld- en strijdkoren”.

De koren zijn zeer verschillend qua **bezetting**. Het grootste koor telt 140 zangers (Frappant) en het kleinste 12 (Flagrant). Maar gemiddeld tellen onze solidariteits-, wereld- en strijdkoren 52,6 zangers, samen goed voor **1474 actieve zangers en zangeressen**. Dat is niet zo marginaal ? Er is één kinderkoor bij, één jongerenkoor, één vrouwenkoor en één koor waarin volwassenen én kinderen zingen. Het vrouwenkoor zingt driestemmig, van 1 koor kregen we geen info over meerstemmigheid en alle andere zingen SATB.

Opvallend is ook hoe nauw de koren met **instrumentalisten** samenwerken. Slechts drie koren hebben geen eigen (concert)instrumentalist en twee koren werken met een vaste maar externe concertinstrumentalist. De overige 25 werken met instrumentalisten die vast verbonden zijn aan het koor, gemiddeld zelfs 6,5 muzikanten per koor ! Sommige koren hebben meer dan 10 instrumentalisten. Er wordt met een heel **divers instrumentarium** gewerkt, zeker niet alleen piano : bv. gitaren, charango, mandoline, fluiten, synthesizer, saxofon, klarinet, accordeon, viool, drumklarinet, gitaar, dwarsfluit, basgitaar, hobo, viool, cello, ... maar vooral opvallend veel percussie (bv. conga, djembé, marimba, ...) De koren zijn **geen eendagsvliegen**. Het oudste koor is Solied uit Brugge dat 38 jaar bestaat en dan Hei Pasoep met 32 kaarsjes. Maar er komen ook nog altijd bij. De jongste telgen zijn Boboto en Keerweerom en ze zijn 1,5 à 2j geleden gstart. Helaas verdwijnen er soms ook : Kabaal (Leuven) - Suma Khanty (Halle) - Tokopesayo Yo (Gent) - Warempel (Waregem) - Jolev (Menen) - TOV (Lichterfelde). Gemiddeld bestaan onze koren 17,65 jaar, voorwaar een respectabele leeftijd.

Er wordt ook druk **gerepeteerd**. 2 koren repeteren 1 keer per maand ; 9 koren 2 keer per maand ; 4 koren 3 x en 13 koren steken de koppen wekelijks bij elkaar. (Geen info : 2 koren).

16 koren hebben geen expliciete **toelatingsvoorwaarden**, 6 polsen bij kandidaat-zangers of ze de visie en de doelstellingen onderschrijven, 4 vinden dat je graag moet zingen, 2 dat je een goede stem moet hebben en 2 dat je regelmatig naar de repetities moet komen. 2 koren hebben een ledenstop en 2 koren rekruteren enkel in een school of bij studenten.

Opvallend is de **lage instapdrempel** van de meeste koren, terwijl er toch aardig SATB gezongen wordt. Niemand vraagt dat je partituren moet kunnen lezen of doet een stemtest ... Een pluim voor de dirigenten die hard werk leveren !

En dan, **wat wordt er gezongen, het repertoire**. Zijn de koren eerder karig in het beantwoorden van de bovenstaande vragen, dan gaan ze bij de repertoirevraag breeduit. Het is moeilijk de antwoorden in enkele categorieën onder te brengen. Een poging. Andere culturen aanwezig maken / wereldliederen 19 ; onrecht, vrede, milieu ... 19 ; liturgie 4 ; volksliedjes ook van hier 4 ; eigen composities 3 ; folk/rock modern 3 ; gewoon mooi 2 ; geen info 2.

De drie grote thema's 'solidariteit - wereld - strijd' zijn in het repertoire duidelijk terug te vinden.

Ook in de diversiteit aan **optredens** zien we die drieland terug : concerten (eigen, begeleiding, ...) 21 ; (straat)acties 16 ; benefiet voor het goede doel 16 ; animaties/evenementen (bv wereldwinkel, ...) 15 ; feesten/gelegenheden 7 ; liturgie 6 (geen info 2). 17 koren hebben een visietekst en 22 koren hebben een website met meer info en achtergrond. Eén koor (Sapukay) heeft zelfs een **gezongen visietekst**.

Interesse in achtergrond en documentatie en het bezig-zijn met waarom we zingen, is zeker iets dat onze koren bindt.

Een derde thema van de korenrondvraag (na inventarisatie en identificatie) waren de **verwachtingen ten aanzien van Koor & Stem**. Eerst de simpele vraag wie er allemaal lid is. 16 koren zijn momenteel lid en 14 niet, waarvan 2 zeggen K&S totaal niet te kennen.

De 16 koren die lid zijn, geven diverse **redenen op waarom ze lid** zijn geworden : verzekering 12 ; stemvorming 9 ; cursussen/vorming 4 ; partituren 3 ; contacten 2 ; info auteursrechten 2 ; subsidies 2 ; gastdirigent 2 ; vrijwilligersstatuut 1 ; liveopnames 1 ; algemene info 1.

Redenen om geen lid te worden zijn er ook : te veel gericht op klassieke koren / geen aanbod 4 ; geen aanbod voor partituren / repertoire 4 ; onbekend 2 ; lidmaatschapsbijdrage 2 ; te veel ledenadministratie 2 ; we hebben ze niet gemist 2 ; te hoge kwaliteitsdrempel 1.

Op de vraag wat Koor&Stem **nu reeds meer zou kunnen doen**, luidt het in koor : partituren (publicaties, uitwisseling, databank) 13 ; info over onze koren / onderlinge contacten 5 ; stemvorming voor ons repertoire 4 ; juridisch 3 ; dirigentenondersteuning 2 ; meer optredens 1 ; verzekering 1.

Partituren, partituren, partituren. 21 koren zijn voor een **aparte werking** en een specifiek aanbod voor solidariteits-, wereld- en strijdkoren, als het een duidelijke meerwaarde biedt. 8 koren kunnen er zich niets bij voorstellen of weten het niet. En één koor zou liever geen aparte werking zien, maar een uitbreiding van de algemene werking naar onze noden en vragen. En waaruit moet dat specifiek aanbod dan bestaan ? Repertorium (partituren, uitwisseling, publicatie, ...) 8 ; onderlinge contacten stimuleren 7 ; een ontmoetingsdag / zangdag 5 ; samen concerten geven 4 ; workshops 4 ; dirigentensteun 4 ; onze koren zichtbaar maken / stem geven 2 ; juridische

steun o.a. auteursrechten 2 ; specifieke stemvorming 2 ; internationale contacten 1.

Conclusies ?

We zijn met velen en vertegenwoordigen heel wat zangers.

We vinden elkaar onder de noemer solidariteits-, wereld- en strijdkoren.

We zingen meerstemmig en laten ons graag door percussie en een bonte verzameling instrumenten begeleiden.

Ons repertorium is heel specifiek en partituren zijn moeilijk vast te krijgen.

We zijn ook met visie en het waarom van zingen bezig, maar we staan open voor geëngageerde maar eventueel ook ongeëfende stemmen.

Dirigenten verdienen dan ook extra ondersteuning.

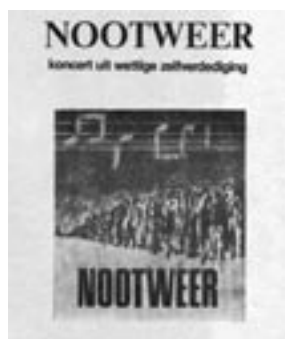
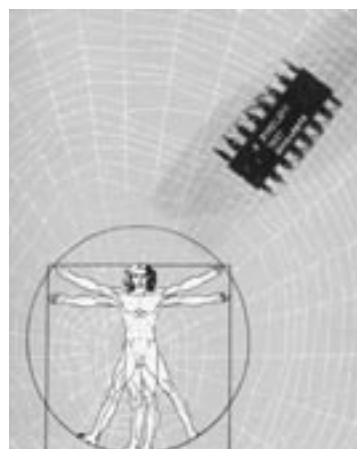
De meerderheid van deze 30 koren is voor een aparte, specifieke werking binnen Koor&Stem. Een databank met partituren is daarbij een prioriteit.

En nu is het aan de koorfederatie ... ?

Wie eens bij de burens wil gaan kijken, vindt hieronder de lijst van koorwebsites :

<http://www.doediet.be/>
<http://home.scarlet.be/dekenaatlochristi/Wachtebeke/joinbis.htm>
<http://www.wakmaarproper.be/>
<http://www.weerbots.be/>
<http://www.woshkoor.be/>
<http://www.sapukay.tk>
<http://www.vamospralutar.be/>
<http://www.kuleuven.be/up/student/pati-pati/>
<http://www.kontrarie.be>
<http://www.abadabukileyo.be>
<http://www.kwimba.be>
<http://www.frappant.info>
<http://www.solied.be/>
<http://regenboogkoor.be/>
<http://www.caminhando.be/>
<http://www.boboto.be/>
<http://www.amahoro.be/>
<http://www.kantikune.be/>
<http://users.telenet.be/KARIBU/>
<http://www.omroerkoorhasselt.be/>
<http://www.heipasoep.be/>
<http://www.bbek.be>

Een blik in het verleden : over het roer van de moeder

BBEK bestaat bijna 30 jaar. Gedurende al die jaren wisselde de koorpopulatie regelmatig, maar enkelen zingen het echt al zo lang uit. Het is niet voor die enkelen dat we vandaag geschiedenis schrijven, wel voor de vele nieuwe en nieuwere koorleden. Wie kon ze beter vragen om deze koorgeschiedenis toe te lichten dan ons aller Lieve Dirigente, of Franske zoals ze door sommigen genoemd wordt.

TT : De allereerste productie was De Moeder. Waarom kozen jullie voor dit stuk en hoe kijk jij er vandaag op terug ?

Lieve Franssen: - Wel, het is zo dat een hele hoop mensen in de naweeën van '68 bezig waren met geëngageerde muziek. Er werd een cultureel front opgericht en er waren vele mensen die de straat opgingen. In Vlaanderen kwamen een aantal mensen bijeen en richtten een studiegroep op en die heette Muziek en Maatschappij. Er werd nagedacht over de plaats van kunst in de samenleving en de rol van de kunstenaar in de maatschappij. We nodigden bij elke bijeenkomst iemand uit om vanuit zijn invalshoek het onderwerp toe te lichten. In de studiegroep zaten schrijvers, acteurs en muzikanten. We lazen, bespraken en discussieerden over een aantal onderwerpen, maar we voerden ook actie. Zo was er ooit het idee om aan de deur van de Koningin Elisabethwedstrijd een actie te voeren om te ageren tegen het idee om van dit muzikaal gebeuren een competitie te maken. We wilden er een nep-gokkantoor installeren om duidelijk te maken dat kunst en wedstrijd volgens ons niet konden samen gaan. De actie hebben we nooit effectief gevoerd, maar het geeft een idee van waar we mee bezig waren. We vonden toen vanuit die studiegroep dat we ook wel zelf kunst moesten gaan maken, revolutionaire kunst natuurlijk. Het zou zingen worden, iets wat de meeste mensen op zijn minst wel een

beetje kunnen. Zo zijn we op onze eerste productie uitgekomen : De Moeder (Die Mutter, tekst van Bertolt Brecht en muziek van Hanns Eisler, 1949). Er werden drie koren opgericht in drie steden : Gent, Brussel en Antwerpen met als enige bedoeling De Moeder op te voeren. We hebben er vanuit deze drie windrichtingen en met een groep van 120 mensen een jaar aan gewerkt en toen stond het er.

TT : De vraag dringt zich op, waarom nu precies de keuze voor De Moeder als eerste stuk ?

- De keuze is echt voortgevloeid uit de zoektocht naar de plaats van de kunstenaar in de maatschappij en uit de vraag welke soort muziek daarbij past. Eigenlijk was Hanns Eisler de enige die aansloot bij de ideeën die toen leefden binnen onze studiegroep. We vonden bij deze componist ook de antwoorden op onze vragen. Wat het verhaal betreft : Brecht heeft een roman van Gorki verwerkt over een moeder die haar zoon probeert te beschermen, een zoon die zich bezighoudt met revolutionaire activiteiten. Het verhaal speelt zich af in Rusland in het revolutiejaar 1905. De moeder gaat zelf op de barricades staan, omdat haar zoon opgepakt en gefusilleerd werd. Ze verspreidt de vlugschriften in zijn plaats. Het is een verhaal over iemand die van mening verandert door de ervaring, door een leerproces. De productie werd zeer goed onthaald door het publiek. We hebben ze dan

ook enkele malen kunnen opvoeren. Na afloop hadden we het gevoel : als we nog iets willen brengen waarbij we ons even betrokken voelen, moeten we het zelf schrijven.

TT : En zo ontstond Het Roer van de Staat ?

- Ja, een jaar later werd dit verhaal van de sociale bewegingen die België sinds 1830 tot aan de vooravond van de eerste wereldoorlog heeft voortgebracht, geschreven door eigen mensen. En we hebben met dit stuk echt wel sociale geschiedenis geschreven. Het gaat over de strijd voor de 8-urendag en voor het algemeen stem-

recht. De tekst was van de hand van Stefaan Van Den Bremt, een man die vooral bekend is van de vertaling van Zuid-Amerikaanse poëzie. De muziek is van Mark De Smet, Walter Heynen en Jan Rispens. Het is een stuk voor koor en solisten, een verteller en een combo van zes instrumentalist. We hebben dit stuk opgevoerd met opnieuw dat hele grote koor van meer dan 100 mensen. Ik vond en vind dit nog steeds een heel goed stuk. Gezien zijn actualiteitswaarde hadden we dit zelfs nu nog kunnen brengen voor de viering van ons 30-jarig bestaan.

Jubilate, driewerf hoera voor de techniek

Aan het woord is **Jos Vandersmissen**. Hij is Limburger en lid van het redactieteam van Tegenwoordig. Pionier en veteraan van ons aller strijddoel is Jos de auteur van heel wat liedteksten. We voelden Jos aan de tand over het stuk Jubilate dat werd opgevoerd vanaf eind 1989.

TT : Jos, jij bent één van de bezielers geweest van het stuk Jubilate. Was Jubilate het werk dat het koor leidde naar de persoonlijke thema's, eerder dan naar de maatschappelijke?

- Neen, ik denk het niet. Jubilate gaat over de vooruitgang en over de rol die technologie in ons leven speelt. Het gaat over communicatie en informatie en de impact daarvan op onze samenleving. Het gaat ook over het interpersoonlijke, over de verhouding tussen de mensen en het gaat over macht. We lieten ons inspireren door het verhaal van Prometheus, die de mens het vuur schonk, het symbool voor vooruitgang. Walter Heynen schreef de muziek en Willy Marivoet deed de regie.

TT : Een stuk dus dat de technologie flink op de korrel neemt ?

- Neen, het punt is natuurlijk veeleer wat je met de technologie aanvangt. Het zou absurd zijn je te keren tegen de vooruitgang, maar vooruitgang moet idealiter wel ten dienste staan van het welzijn van de mens, vind ik. Je moet deze productie ook kaderen in de tijdsgeest van de

DIRV (derde industriële revolutie) en heel de hype rond Flanders Technology. Vlaanderen werd echt afgeschilderd als een vat met allemaal hardwerkende mensen die de technologie op handen droegen. Het was de opkomst van de automatisering en de robotica. Maar de vraag die wij ons stelden, was of de mens hier eigenlijk wel beter van werd.

TT : Het is het tegenargument van de beruchte 'hoge loonkost', een zogenaamde economische handicap die we zouden hebben ...

- Men zou evengoed kunnen stellen dat de Vlaamse werknemers de zotste ter wereld zijn. Het stuk is geschreven na de sluiting van Philips Eindhoven en dat verhaal zit er natuurlijk ook een stukje in.

TT : Maakt de techniek ons leven dan niet makkelijker ? Onze moeders moesten het doen zonder droogkast, vaatwasautomaat

- Al die hulpmiddelen hebben er natuurlijk voor gezorgd dat er een aantal taken voor ons worden gedaan. Tot wat heeft het echter geleid ? Zijn we er vrolijker, beter, relaxer van geworden ? Ik denk veeleer dat we er nog flexibeler en dienstbaarder van geworden zijn. De vaste wasdag op zaterdag waarbij de ketel gestookt werd, hoeft niet meer. Wat is ervoor in de plaats gekomen ? Meer beschikbaarheid, voor wie of wat ? Het

Lied van Oorzaak en Gevolg beschrijft deze denkwijze. Als er een aantal problemen zijn die voortkomen uit de techniek (zure regen, levensmoeheid, kanker, inflatie) is de oplossing van deze problemen dan ook te vinden in de techniek? Je kan je afvragen of vooruitgang steeds een verbetering is voor de mensheid?

TT: Hoe werd dit stuk opgevoerd?

- Wel, Jubilate was het eerste stuk waarbij we schuchtere stapjes in het bewegen op de scène zetten. Een van de liederen bezingt de wel-doenende werking van de douche. We moesten daarbij een beweging maken waarmee we aantoonen dat we ons koesterden onder de waterstralen. Wel, het moeten maken van zo'n beweging veroorzaakte meteen een hele revolutie binnen het koor. Sommige knapten daar

volledig op af. Wat we nu doen met regisseur Vital Schraenen gaat veel verder, maar toen was dat echt een hele grote verandering.

TT: Prometheus wordt gestraft door de goden. Lopen we onze ondergang tegemoet?

- Laten we niet doemdenken. Maar toch, de techniek heeft ons oorlog en verdoemenis gebracht. In het Lied van de Falende Techniek van het Vredestichten hebben we het over het overwicht van steeds meer technologie tot we uitkomen aan de kernkracht en zijn overwicht op de dynamiet. Vooruitstrevendheid betekent meer en meer slachtoffers maken? Van vooruitgang gesproken...

Een sopraan herinnert zich

Marijke is sinds 1979 sopraan. Niet zo maar een sopraan, maar wel één die de hoogste noten aankan.

TT: Wat zijn je vroegste koorherinneringen?

- Ik herinner me de productie 'Het Roer van de Staat' en nadien ook de collages 'Nootweer' en 'Nootzaak'. 'Jubilate' en 'Paradiso' heb ik niet meegezongen. Bij 'Dieren met een vreemde geur' naar aanleiding van 101 jaar Brecht-Eisler met strijkkwartet Tientos en in een regie van Erik Wouters, was ik er dan weer wel helemaal.

TT: Daarmee maken we meteen een sprong van begin jaren '90 naar eind jaren '90?

- Inderdaad, omwille van wat familiale perikelen ben ik een tijdje afwezig geweest op repetities en uitvoeringen. Maar met De dieren zaten we meteen ook weer bij wat eigenlijk typisch is voor ons koor, een eigentijdse versie brengen van de werken van Brecht/Eisler. Het was een productie die bestond uit liederen die vroeger door de grote massakoren werden gezongen. We brachten deze productie zelf ook met een grote koorbezetting. Grote koren hebben altijd

iets imposants en we hebben ook telkens we dit stuk opvoerden, veel succes geoogst. Het was zoals in de jongste productie '(B)recht voor de raap' een afwisseling van koor- en solostukken. Maar het was dan toch ook weer erg verschillend. Dat is het interessante aan Brecht: je vindt altijd nieuwe dingen en je kan je repertoire altijd aanvullen met nieuwe en verfrissende stukken.

TT: Heb je de indruk dat de koorpopulatie over de jaren heen gewijzigd is?

- Ik denk dat we vroeger een groep hadden van mensen die kwamen zingen vol overtuiging en dat zag je ook aan het feit dat iedereen deelnam aan de discussies. Nu is het forum meer een formaliteit en is discussie eerder een uitzondering. Over teksten werd er gediscussieerd, over of we zouden gaan zingen voor deze of gene organisator. Nu wordt het allemaal wat meer geregeld, zonder dat iemand zich vragen stelt. Ik denk dat vanuit de discussie er ook meer contacten waren tussen de koorleden onderling. Ik vond het koorleven toen van een grotere intensiteit, al zal dat verschil ook wel een stuk liggen bij mijn eigen betrokkenheid, besef ik.

TT : Hebben jonge mensen vandaag nog boodschap aan het 'strijdvaardige' karakter van het Brecht-Eislerkoor ?

- Goh, dat weet ik zo niet. Ik zie alleen dat mensen van mijn generatie, die zelf volwassen kinderen hebben, trouw blijven aan het koorleven. Onze kinderen kunnen blijkbaar hun engagement op een andere manier kwijt. Die zijn zeker ook met vrede en rechtvaardigheid bezig, maar vinden een andere uitlaatklep hiervoor.

TT : Slaat samen zingen nog aan ? Vinden jonge mensen zich nog in ons repertoire ?

- Ik denk dat samenzingen zeker nog aanslaat. Maar de jonge mensen vinden zich dan meer in het genre 'wereldmuziek', denk ik. Het kritisch kijken naar de dingen, het analytisch ontleden, zoals Brecht dat deed, sluit misschien minder aan bij de tijdsgeest van vandaag. Jongeren vandaag redeneren ook anders dan wij, denk

ik. De wereld is een dorp geworden. We weten vaak beter wat er gebeurt aan de andere kant van de wereld, dan wat gebeurt in onze achtertuin. We worden overspoeld met informatie en het is de kunst om het waardevolle eruit te halen en te isoleren. Het is een verantwoordelijkheid die ons toekomt en het vergt veel zin voor synthese om de samenhang der dingen niet uit het oog te verliezen. Het vergt zoveel dat er geen plaats meer is voor 'de grote verhalen', of deze nu politiek, religieus of sociaal geïnspireerd zijn.

TT : Maar troost je, misschien komt er wel een tegenreactie en hebben jonge mensen in de toekomst weer meer ideologie nodig.

- Wie weet ? Alles keert immers terug. Het engagement voor dit koor is een manier om stem te geven aan een overtuiging, zonder dat je je moet aansluiten bij een politieke partij. Dat vind ik de kracht van dit koor.

Voorzitster af maar nog steeds vol energie

21

Erica, duo-voorzitster, spreekbuis en grote Brecht-kenner, gaf de fakkel door, naar eigen zeggen, aan jong bloed. Zelf redactielid van het koorblad schrijft ze meestal over anderen en cijfert zo graag zichzelf helemaal weg. Dat doet me denken aan Sint-Franciscus uit de KVS-productie, c'est en s'oublie, que l'on se retrouve soi-même, een van de teksten waarover ik me erger. Maar vandaag lukt het haar niet om uit de schijnwerpers te verdwijnen.

TT : Erica, ook jij bent één van de anciens of anciennnes van ons koor. Ik ben even op de lijst gaan spieken en ontdekte dat je naam al ruim twintig jaar in onze kooradministratie terug te vinden is.

- Ja, maar daar is toch een woordje uitleg bij nodig. Ik ben bij het koor gekomen in 1986 en ik ben er mee opgehouden begin jaren '90, omdat ik last had van mijn stembanden. Ik werd steeds hees, ik was moe en ik heb dan een zangpauze

ingelast. Ik ben er terug bij gekomen ten tijde van Dieren met een vreemde geur. Ik heb dus de productie Nootzaak, De Maatregel en Jubilate meegemaakt. Maar aan de CD Dwarsbalken heb ik niet meegewerkt.

TT : Hoe ben je bij BBEK terechtgekomen ? Kwam je af op de muziek, de strijdvaardigheid of was het puur voor de leut ?

- Ik ontmoette Mia Pollet op een 11.11.11-feestje in Watermaal-Bosvoorde. Ze vertelde dat ze in een koor zong en was er erg enthousiast over. Ik hoorde dan dat het over het Brecht-Eislerkoor ging, waar ik al wel iets over wist. Ik had een advertentie gezien waarin men zocht naar koorleden, maar je moest niet kunnen zingen, de nadruk lag op het strijdvaardige. Ik ging een eerste keer met Mia en ben gebleven.

TT : Je kan de twee periodes van het koor goed vergelijken : tweede helft van de jaren '80 en de late jaren '90. Zie je een evolutie ?

- Ja zeker, de eerste jaren waren de repetities nog onder leiding van Jan Rispensen en ging het er absoluut serieus aan toe. De koorleden zelf waren ook zeer verschillend, als je ze vergelijkt met ons huidig koorpubliek. Er waren echt groepjes met een zeer uitgesproken politieke voorkeur: pure communisten, Amada-mensen, de Trotskisten en allemaal mensen met een doorgedreven discussiecultuur. Er werd niet zozeer gediscussieerd tijdens de repetitie, maar nadien ... ach ... Na de repetities gingen we een pintje drinken in één van de volkscafés in Sint-Gillis.

TT: Mis je de harde repetities?

- Niet echt neen. Ik vond de muziek die we brachten, zo moeilijk dat het ondankbaar was om het te brengen naar het publiek. Erik had indertijd een rijmpje gemaakt, iets in de zin van 'dat we dissonant zingen, omdat de wereld dissonant is'. Het grappige was dat we meestal zongen tijdens manifestaties en betogingen en dat onze stijl daar eigenlijk helemaal niet voor gepast was. Het waren geen meezingers die het gevoel van samenhang bevorderden. Je moet dit allemaal situeren in de jaren '70/80, een tijd waarin de Latijns-Amerikaanse muziek en liederen populair werden en deze ook een betekenis hadden in de strijd tegen de verschillende dictaturen in Zuid-Amerika. Dit waren, zoals ons repertoire, ook protestliederen, maar die klonken helemaal anders. Wat wij zongen was echt moeilijk en weinig toegankelijk.

TT: Wat viel je het meest op toen je terugkwam eind jaren '90?

- Wel, wat mij opviel was dat het politieke aspect geluwd was. De drijfveren van de koorleden zijn ook veranderd, denk ik. Sommigen kwamen op zondagavond naar het koor, zoals ze anders naar de squash zouden gaan of de tekenles of zoiets. De meeste koorleden zijn geëngageerde mensen, doch mensen verdelen meer en meer hun tijd over verschillende projecten. Ik zie ook dat de mensen vandaag veel harder moeten werken, dat het professionele leven een stuk veeleisender geworden is. In de jaren '80

had je een heel deel mensen dat weinig of niet werkte of dat werkte in nepstatuten en dat heeft allemaal zijn invloed op de tijd die vrijgemaakt kan worden voor het koor.

Het kon in de jaren '80 wel eens zijn dat we repetitie hadden met 8 of 9 mensen. Het komt nu nooit meer voor dat we met zo weinig zijn. Ik vind het fijn te zien dat we soms met bijna 30 zijn voor onze wekelijkse repetitie. Dat is natuurlijk ook een bewijs van engagement, van een heel toffe samenhang.

TT: Je hebt nu een aantal jaar voorzitterschap opzitten, hoe kijk je daar op terug?

- Toen ik in '99 terugkwam naar het koor en nog snel klaargestoomd werd voor Dieren met een hele vreemde geur werd er tijdens een jaarlijkse evaluatievergadering een discussie gehouden. Het voorzitterschap was vacant door het vertrek van Luk Pauwels die naar China verhuisde. Een groep mensen wilde toen met het koor een heel andere weg op, een andere naam, een ander repertoire. Het initiatief kwam van een groep mensen die het politieke karakter van het koor niet echt zag zitten. De manier waarop men de verandering wou doorvoeren, had echt iets van een 'putsch'. Ik werd toen gevraagd het voorzitterschap op te nemen, omdat men in mij een compromisfiguur zag. Men dacht dat ik de figuur was die kon schipperen tussen de twee groepen, tussen 'realo's' en 'fundi's'. Het is uiteindelijk toch tot een schisma gekomen. Er is een groep mensen collectief vertrokken na een incident met één van hen. Maar ikzelf heb nooit de bedoeling gehad om zo lang voorzitter te blijven. Het is bekend dat anarchisten – zelfs in een democratische omgeving – niet graag de baas spelen. Al zongen we vroeger Gij zult de leiding moeten nemen ... (uit De Moeder) Overigens is binnen het koor in die 30 jaren tijds haast iedereen wel voorzitter (m/v) geweest. Zodat we nu een koor zijn van oud-voorzitters, met een huidige voorzitter, en veel voorzitters in spe, hoop ik.

Koorproducties

De Moeder	Cantate	Hanns Eisler – Bertolt Brecht	(1978)
Het Roer van de Staat	Collage	Mark De Smet, Walter Heynen, Jan Rispens, ,Stefaan van den Brempt	(1980)
Nootweer	Liederencollage		(1982)
Nootzaak	Liederen-collage		(1986)
De Maatregel	Leerstuk	Hanns Eisler, Bertolt Brecht	(1988)
Jubilate	Zangstuk	Walter Heynen, Jos Vandersmissen	(1989)
Dwarsbalken	Opname en voorstelling van CD		(1991)
In Paradisum	Cantate	Guido Schiffer, Jos Vandersmissen	(1995)
Dieren met een vreemde geur	101 jaar Brecht-Eisler Brecht/Eisler/Weill/Dessau met strijkkwartet Tientos;Erik Wouters		(1999)
Mensenzee	Muziektheater over Nazim Hikmet	Guido Schiffer, Tanar Catalpinar, Elvis Peeters, Vital Schraenen	(2001)
Vergeten Straat	Volksopera naar Louis Paul Boon.	Chris Carlier, Vital Schraenen. Met slagwerktrio TRIATU	(2004)
(B)recht voor de Raap	Spektakel in video-omgeving voor zangers en muzikanten		(2006)
The Shouting Fence	Work in progress. Initiatief van BBEK i.s.m. koren uit Vlaanderen, Brussel en Wallonië Over de Palestijnse Muur voor 300 koorleden en 10 solisten.		(Première 6 juni 2009)
Optredens gepland in Luik, Brussel, Gent, Namen, ...			
En daartussendoor animatie-optredens tijdens betogingen en solidariteitsacties.			

Het BRUSSELS BRECHT-EISLERKOOR

24

Dat zijn ze, een groep die graag zingt. En liefst zinnige dingen zingt. Een strijdkoor eigenlijk, meerstemmig en gemengd in de ruimste zin van het woord. Goedklinkende melodietjes die je in slaap wiegen zijn niet aan hun besteed. Ze kiezen voor liederen die zowel in de tekst als in de muziek geëngageerd zijn. Naar het motto van Hanns Eisler (1898 - 1962) **al zingend partij kiezen !**

De strijd voor werkgelegenheid, voor de vrede en voor een proper milieu, daar hebben ze het over, op zoek naar meer rechtvaardigheid en solidariteit.

Hun repertoire is bij voorkeur hedendaags, divers in de toonspraak, direct in de stijl. Naast liederen van Bertolt Brecht en Hanns Eisler kiezen ze ook voor nieuwe teksten en composities. Zodat het publiek goed kan verstaan, zingen ze overwegend in het Nederlands of bezorgen een vertaling.

Ze functioneren democratisch : alle belangrijke beslissingen worden in groep genomen en verder uitgewerkt in een aantal werkgroepen. Een verkozen stuurgroep leidt alles in goede banen.

Repetities op zondagavond, van 20 tot 22.30 uur, in GC De Maalbeek, Hoornstraat 97, 1040 Brussel

Website van het koor : www.bbek.be.

Kooradres : BBEK, A. Baeckstraat 108, 1090 Brussel.

Het koor wordt gesteund door de gemeente Etterbeek en de Vlaamse Gemeenschapscommissie

Het Colloquium en het Grand Café Chantant werden financieel mogelijk dankzij :
minister Pascal Smet en
de Vlaamse Gemeenschapscommissie,
minister Bert Anciaux en de Vlaamse Overheid (Jeugd, Cultuur, Sport en Brussel)
schepenen Jean de Hertog en de stad Brussel

Verder dank aan de talrijke vrijwilligers, Suzan en Felix, Koen en Philip en de ploeg van de Beursschouwburg

Colofoon: teksten: Erica, Erik, Katlijn, Kris, Karim, Lay-out: Ruth, December 2008

Ons koor zwijgt niet

Wij zingen van dromen en daden,
ons lied komt de sterren nabij !
Wij zingen de zon uit de hemel
voor mensen als jij !
Onze stemmen klinken woedend en bij !
Sta op ! Zing met ons de wereld vrij !
Ruim baan !

Kameraden, hoor eens, dit is onze tijd !
Deze tijd wil zang en lach en harde strijd !
Ja, hoor eens, ruim baan !
Ruim baan ! Deze tijd, harde strijd !

Wij zingen een lied tegen armoe,
een lied tegen honger en onrecht.
Ons lied zal de mensen verwarmen
ons koor zwijgt niet !
Hoor, in deze barre tijd een nieuw lied.
Kom kameraden, sta op, zing met ons mee !
Ruim baan !

Kameraden, hoor eens , dit is onze tijd !
Deze tijd wil zang en lach en harde strijd !

Wij zingen van magere jaren,
van zwepen en tranen en bloed.
Wij zingen van grote begeerte,
van koppig verzet en van moed.
Deze tijd wil een lied,
een lied van hoop en solidariteit
Zing nu !

Kameraden, hoor eens, dit is onze tijd !
Deze tijd wil zang en lach en harde strijd !
Zing nu van hoop, zing nu van spijt,
zing nu van wijn, zing nu van brood,
zing nu voor onze tijd.
Deze tijd wil zang en solidariteit.